

Izgrađivanje odnosa s roditeljima: ključna kompetencija ili jednostavno sporedni zadatak?

Katrien Van Laere

Visoka kvaliteta ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja nije definirana samo kvalitetom interakcija i prakse rada s djecom, već ovisi i o načinima na koje te službe i profesionalci omogućavaju uzajamne odnose s roditeljima, osobito u kontekstu sve većih različitosti. Proučit ćemo ovu važnu dimenziju na primjeru profila zaposlenih odgajatelja u 15 europskih zemalja.

Brojna međunarodna izvješća (OECD I i II, CoRe, Includ-ed, Eurydice i sl.) svjedoče kako je, u borbi za visoku kvalitetu predškolskih i drugih ustanova i kompetencija profesionalaca, rad na izgrađivanju uzajamnih odnosa s roditeljima od presudnog značaja. Ovo postaje sve jasnije kad imamo na umu jasan kontekst sve veće različitosti obitelji i zajednica. Kako bismo proaktivno radili na kvaliteti uvažavajući različitosti, zakonodavna politika i praksa bi trebale osigurati da u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djeca, obitelji, profesionalci i lokalna zajednica imaju osjećaj pripadnosti (DECET, 2007; DECET & ISSA, 2011.). Unatoč međunarodnom konsenzusu, istraživanje koje je provela Europska komisija (CoRe) otkriva tenzije u zakonskoj regulativi petnaest europskih zemalja. Međunarodno istraživanje stručnjaka iz Belgije (flamansko i francusko govorno područje), Hrvatske, Danske, Francuske, Grčke, Irske, Italije, Litve, Nizozemske, Poljske, Rumunjske, Slovenije, Španjolske, Švedske i Ujedinjenog Kraljevstva (Engleska i Wales), usmjereno je na analizu profila djelatnika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (uključujući i pomoćno osoblje) prema važećim nacionalnim i regionalnim zakonskim dokumentima. Koji tip profesio-

nalaca je istaknut u ovim zemljama? Kakav se kompetencijski profil očekuje od budućih profesionalaca? Otkako su rani odgoj i obrazovanje postali dio društvene prakse lokalne zajednice, posebno nas je zanimalo na koga su usmjerene očekivane kompetencije - na djecu, roditelje, kolege, odgajatelje, okruženje, društvo i sl.

U mnogim kurikulumima nedostaju roditelji

Naša je analiza pokazala da je službeni profil odgajatelja u mnogim zemljama poput Litve, Ujedinjenog Kraljevstva (Engleska), Poljske, Rumunjske, Švedske, Danske, Hrvatske, Irske i Slovenije prvenstveno usmjeren na dijete. Kompetencije i potrebno znanje formulirani su tako da se govori o tome što raditi s djecom, kako im pristupiti... kako potaknuti njihovo učenje, dobrobit, odgoj i razvoj. Perspektiva roditelja je manje naglašena u mnogim od ovih službenih kompetencijskih profila djelatnika: u nekima ona uopće ne postoji, u drugima se smatra

sporednim zadatkom ili se opisuje manje konkretnim kompetencijama u usporedbi s onima usmjerenima na dijete. Na primjer, u Poljskoj su kompetencije opisane u standardima za poučavanje odgajatelja (*Nauczyciel przedszkolny*) dobro definirane i uglavnom usmjerene na dijete. Pored toga, odgajatelji bi trebali biti spremni za: *suradnju s djecom i odgajateljima, djetetovom obitelji i lokalnom zajednicom izvan vrtića kako bi mogli ostvariti postavljene odgojno-obrazovne zadatke.*

Je li to samo pitanje informiranja roditelja?

U zemljama poput Belgije, Nizozemske, Španjolske, Italije i Francuske mnogi profili naglašavaju komunikacijske sposobnosti, uključujući i komunikaciju s roditeljima. Moramo reći da je odnos s roditeljima često instrumentaliziran jedino radi doprinosa dječjem razvoju. Jedna od glavnih uloga i profesionalnih kompetencija belgijskog *Kleuterleid(st)er* (odgajatelja) je biti partner roditeljima i skrbnicima. Ova

“ Kad osjetite da slušajući djetetove roditelje pridonosite dobiti djeteta i cjelokupne obitelji, tada je jasno da i vi kao profesionalac iz jedne tako otvorene komunikacije možete nešto naučiti. ”

Izjava jednog odgajatelja, CoRe studija slučaja, 2011.

uloga je pretočena u šest općih zadataka kojima je fokus informiranje roditelja o djetetovom razvoju i razgovor o podršci koju roditelji trebaju pružiti djetetu kod kuće. Prema kompetencijskom profilu nizozemskog *Groepsleidster Kinderopvang* (odgajateljica u jaslicama), glavni je fokus na *informiranju* roditelja o pravilima i radnim načelima ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Pod ovim uvjetima teško se uopće može raspravljati o komunikacijskim kompetencijama s roditeljima kao vidu uzajamne suradnje.

Vrijedne iznimke

Doista je teže pronaći profil kompetencija koje su usmjerene na djecu i njihove obitelji u kontekstu suradnje. U kompetencijskom profilu francuskog *Éducatrice/éducateur de jeunes enfants* (odgajatelj djece rane dobi sa sociopedagoškim fokusom), novi kompetencijski profil belgijskog *bachelor pedagogie van het jonge kind* (odgajatelj u jaslicama sa sociopedagoškim fokusom) i neki lokalni kompetencijski profili talijanskih *educatorea* (odgajatelji u jaslicama), u jednakoj su mjeri usmjereni na djecu i njihove obitelji. Profesionalci osiguravaju kontinuitet između okruženja kod kuće i jaslica/vrtića tako da se roditelji i djeca osjećaju prepoznatima. Profesionalci i roditelji zajedno konstruiraju sociopedagoški pristup i projekt za dijete, grupu djece, obitelji, grupe obitelji i lokalnu zajednicu. Sve su ove perspektive neodvojive i međusobno isprepletene. One izgrađuju odnos povjerenja i uvažavanja roditelja u njihovoj roditeljskoj ulozi. U stanju su povezati vlastita profesionalna znanja sa znanjima roditelja na način da oni u suradnji s profesionalcima mogu odlučiti koju vrstu pedagoškog projekta žele za svoje dijete. Profesionalci ohrabruju roditelje da se susreću u vrtiću i razmjenjuju svoja iskustva.

© VBJK - Caroline Boudry

Zajednička briga?

Vrijedno je napomenuti da u ovim primjerima zanimljivih politika profesionalci rade u jaslicama koje su dio podijeljenog sustava (dob 0-3 g.). Općenito u podijeljenom sustavu možemo uočiti dvije tendencije: profesionalci koji rade s najmlađom djecom (0-3 godine) u zemljama poput Rumunjske i Poljske gdje ne postoji službeni profil kompetencija, za razliku od odgajatelja koji rade sa starijom djecom (3-6 godina). U zemljama poput Belgije, Francuske, Italije i Nizozemske odgajatelji koji rade sa starijom djecom u predškolskim ustanovama imaju manje kompetencijskih zahtjeva u odnosu prema roditeljima nego njihovi kolege koje rade u jaslicama. Što je tome razlog? Je li odnos s roditeljima povezan s dobi djeteta: što starije dijete, to su roditelji manje potrebni? Priziva li pojam 'skrbi' zajedničku odgovornost roditelja i profesionalaca, a 'odgoj i obrazovanje' pretežnu odgovornost odgajatelja? Buduće rasprave s roditeljima i profesionalcima u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s kreatorima politike i istraživačima mogu biti prilika da se ove tenzije bolje istraže.

Zaključak

Ova studija ima neka ograničenja te zaključke moramo donositi s određenom dozom opreza. Obrađeni podaci dolaze iz službenih nacionalnih i regionalnih zakonskih rješenja i dokumenata. Pa ipak, ova analiza nas ostavlja s nekim bitnim pitanjima o poziciji profesionalaca u predškolskim ustanovama. Ukoliko se budući profesionalci budu obrazovali pretežito u skladu s profesionalnim kompetencijama za rad s djecom ili za informiranje roditelja, neće li realne posljedice biti da se ponekad neće osjećati dovoljno sigurnima ili nedovoljno iskusnima da surađuju s roditeljima? Ili bi u nekim slučajevima roditelji mogli biti doživljeni kao teret, a ne kao bitan čimbenik i partner u odgojno-obrazovnoj praksi? Ukoliko u nekim zemljama odgajatelji koji rade s najmlađom djecom budu spremniji za suradnju s roditeljima, na koji način će moći razmijeniti vlastita iskustva s profesionalcima koji rade s djecom starije dobi, ukoliko su sustavi odvojeni? Međutim, prije svega moramo postaviti jednostavno pitanje o kojem bi se trebalo raspravljati na europskoj razini i postići međunarodni konsenzus o važnosti učešća roditelja: Trebaju li profesionalci i ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja raditi s djecom *ili* s djecom i roditeljima u njihovom društvenom kontekstu?

© VBJK - Caroline Boudry

Ova studija je dio CoRe istraživanja (Competence requirements in ECEC) koje je provela Europska komisija, Odjel za obrazovanje i kulturu (www.vbjk.be/en/node/3559). K. Van Laere, M. Vandenbroeck, & J. Peeters (2011.) *Competence Survey*, u: M. Urban et al. (ur.) *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care. CoRe Research Documents* (Brisel, Europska komisija), str. 39-74.

Katrien Van Laere radi kao pedagoginja VBJK-a - Centra za inovacije u ranoj dobi; nedavno je započela doktorski studij na Odsjeku za socijalni rad Sveučilišta u Ghentu. katrien.van.laere@vbjk.be